

Міністерство охорони здоров'я України
ДУ "Львівський НДІ епідеміології та гігієни МОЗ
України"
Українське наукове медичне товариство мікробіологів,
епідеміологів та паразитологів ім. Д.К.Заболотного

МАТЕРІАЛИ
науково-практичної щорічної 9-ої конференції
приуроченої до Дня науки
**"СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ,
МІКРОБІОЛОГІЇ, ГІГІЄНИ ТА ТУБЕРКУЛЬОЗУ"**
Випуск 9

Травень 2012 р., м. Львів

Оргкомітет:
О.О. Тарасюк – голова оргкомітету

члени оргкомітету:

І.М.Лозинський
Н.В.Сенюк
О.А.Ткач
Г.В.Шишка
А.В.Вербінець
О.А.Гладка
Г.В.Білецька
І.Л.Платонова
К.Д.Мажак
В.Л.Смольницька

І.Г.Ільницький
Р.М.Павлів
Л.М.Рак
О.М.Когут
О.Б.Семенішин
О.М.Коберніченко
З.Г.Кушнір
І.С.Вівчар
Н.Б.Бойко
В.М.Зав'ялкін

Рецензенти:

І.Г.Ільницький – лауреат премії ім. Я.Мудрого, акад. АНВШ, д.м.н.,
проф., завкафедри фтизіатрії та пульмонології
ЛНМУ ім. Данила Галицького

А.Ф.Фролов – член-кореспондент НАН, АМН України, РАМН,
д.м.н., проф., голова Українського науково медичного товариства
мікробіологів, епідеміологів та паразитологів ім. Д.К.Заболотного

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗМІСТ ПОДАНИХ МАТЕРІАЛІВ
ТА ЇХ РЕДАКЦІЮ НЕСУТЬ АВТОРИ.

Рекомендовано до друку вченою радою ДУ "Львівський НДІ
епідеміології та гігієни МОЗ України"
(протокол від 04.05.2012 р. № 4)

ДУ "Львівський НДІ епідеміології
та гігієни МОЗ України", 2012

серед вагітних та дітей молодших вікових груп.

2. Вивчення напруженості популяційного імунітету проти дифтерії та правця у 2010 р. дозволило виявити зниження захищеності населення України проти дифтерії та правця, зростання кількості серонегативних та слабозахищених осіб серед дитячого населення окремих вікових груп; найбільш незахищеними групами населення у 2010 р. були діти 1 - 3 та 12 – 14 років.

УДК 616.931:579.871.1.]-036.22(477.54)

НОСІЙСТВО CORYNEBACTERIUM DIPHTHERIAE В ХАРКОВІ

Чумаченко Т.О., Клещар Л.Г., Советнікова А.В., Акоюн Я.В.

Харківський національний медичний університет,
м. Харків, 61022, пр-т Леніна, 4, тел. (057)702-11-73,
e-mail: tachum@mail.ru

Харківська міська санітарно-епідеміологічна станція
61010, м. Харків, вул. 1-ї Кінної Армії, 104,

тел./факс (057)733-25-02, e-mail: gorses@kharkov.ukrtel.net

Резюме. В роботі дана оцінка носійства *C.diphtheriae* в м. Харкові. Надані рекомендації щодо спостереження за циркуляцією як токсигенних, так і нетоксигенних *C.diphtheriae* різних біоварів в системі епідеміологічного нагляду за дифтерійною інфекцією та суворого дотримання програм імунізації різних вікових груп населення дифтерійним анатоксинном.

Ключові слова: дифтерія, моніторинг, циркуляція *C.diphtheriae*, токсигенні штами, нетоксигенні штами, епідеміологічний нагляд

CARRIAGE OF CORYNEBACTERIUM DIPHTHERIAE IN KHARKIV

Chumachenko T.A., Kleschar L.G., Sovetnikova A.V., Akopyan Y.V.

Kharkov National Medical University,

Kharkov, Lenin Prospect, 4, tel. (057) 7021173, e-mail: tachum@mail.ru

Kharkov Municipal Sanitary and Epidemiological Station

Kharkov, 61010 str.1 Kinnoy Armiy,104,

tel.(057)733-25-02, e-mail: gorses@kharkov.ukrtel.net

Summary. We assessed the carriage of *C.diphtheriae* in Kharkiv. Recommendations on the necessity to monitor the circulation of both toxigenic and nontoxigenic *C.diphtheriae* of different biovars in the system of epidemiological surveillance of diphtheria infection and strict adherence of immunization programs in different age groups of diphtheria toxoid were given.

Keywords: diphtheria, monitoring, circulation of *C.diphtheriae*, toxigenic strains, nontoxigenic strains, epidemiological surveillance

НОСИТЕЛЬСТВО CORYNEBACTERIUM DIPHTHERIAE В ХАРЬКОВЕ

Чумаченко Т.А., Клещар Л.Г., Советникова А.В., Акоюн Я.В.

Харьковский национальный медицинский университет,
г. Харьков, 61022, пр-т Ленина, 4, тел.(057) 702-11-73,
e-mail: tachum@mail.ru

Харьковская городская санитарно-эпидемиологическая станция
61010, г. Харьков, вул. 1-й Конной Армии, 104,
тел./факс (057)733-25-02, e-mail: gorses@kharkov.ukrtel.net

Резюме. В работе дана оценка носительства *S. diphtheriae* в г. Харькове. Даны рекомендации о необходимости мониторинга циркуляции как токсигенных, так и нетоксигенных *S. diphtheriae* разных биоваров в системе эпидемиологического надзора за дифтерийной инфекцией и строгого соблюдения программ иммунизации разных возрастных групп населения дифтерийным анатоксином.

Ключевые слова: дифтерия, мониторинг, циркуляция *S. diphtheriae*, токсигенные штаммы, нетоксигенные штаммы, эпидемиологический надзор

Не зважаючи на поліпшення епідемічної ситуації з дифтерії та відсутність маніфестних форм захворювання серед населення, проблема дифтерійної інфекції продовжує привертати увагу лікарів-епідеміологів. Відомо, що у міжепідемічний період провідна роль у підтримці епідемічного процесу дифтерії належить носіям токсигенних штамів *S. diphtheriae* як основним джерелам інфекції.

Метою роботи була оцінка інтенсивності епідемічного процесу дифтерії за результатами моніторингу циркуляції *S. diphtheriae* в сучасних умовах міжепідемічного періоду.

Матеріали і методи. Проаналізовані результати бактеріологічного обстеження 92581 осіб за період 2008-2011 рр. в м. Харкові. Бактеріологічні дослідження проведені з діагностичною, профілактичною метою та за епідемічними показаннями серед дитячого та дорослого населення м. Харкова.

Результати та їх обговорення. Встановлено, що за період спостереження було виявлено 53 носія *S. diphtheriae*, що у середньому склало 0,06 %. Найбільший відсоток позитивних результатів спостерігався у 2008 році і досяг 2,2 %. Цей показник зменшився до 0,02 % у 2010-2011 роках. Слід відзначити, що носії токсигенних штамів *S. diphtheriae* виявлялись тільки у 2008 році, їх питома вага дорівнювала 14,8 % від загальної кількості носіїв. Усі токсигенні штами *S. diphtheriae* були представлені біоваром *gravis*.

Серед нетоксигенних *S. diphtheriae* превальовали біовари *mitis*, питома вага яких дорівнювала 73,9 % у 2008 році, 84,6 % у 2009 році і 80 % у 2011 році. Біовар *gravis* не був виділений в жодному випадку у 2011 році, однак в цьому році в етіологічній структурі носійства *S. diphtheriae* вперше з'явився біовар *belfanti*, питома вага якого склала 20 %.

Звертаючи увагу на те, що рутинні методи визначення токсигенності не здатні виявити наявність "мовчазного" *tox+* гена, механізми лізогенної конверсії *S. diphtheriae* не до кінця вивчені, слід ретельно спостерігати за циркуляцією дифтерійної палички для своєчасної діагностики формування епідемічних штамів і запобігання ускладнення епідемічної ситуації щодо дифтерійної інфекції. Наявність циркулюючих

штамів *C.diphtheriae* також диктує необхідність суворого дотримання програм імунізації населення різних вікових груп дифтерійним анатоксином.

Висновки. Таким чином, у міжепідемічний період популяція *C. diphtheriae*, які циркулюють у м. Харкові, характеризується гетерогенністю штамів з превалюванням маловірулентних бактерій, що створює відповідні екологічні умови для збереження виду *C. diphtheriae*.

У системі епідеміологічного нагляду за дифтерійною інфекцією необхідно проводити мікробіологічний моніторинг за циркуляцією як токсигенних, так і нетоксигенних *C.diphtheriae* з визначенням біоварів штамів.

Також слід підтримувати необхідний рівень імунного прошарку населення шляхом його імунізації дифтерійним анатоксином для обмеження циркуляції високовірулентних штамів з високим ступенем токсиноутворення.

Збереження епідемічного благополуччя населення в умовах циркуляції *C.diphtheriae* можливо при якісному проведенні епідеміологічного нагляду за дифтерійною інфекцією.

УДК 616.931 + 036.2

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕПІДЕМІЧНОГО ПРОЦЕСУ ДИФТЕРІЇ СЕРЕД ОСІБ 18 – 29 РОКІВ У ПОСТЕПІДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Сіренко І.С., Гладка О.А.

ДУ "Львівський НДІ епідеміології та гігієни МОЗ України"

79005, Україна, м. Львів, вул. Зелена, 12, e-mail: difteria@mail.ru

Резюме. Проаналізовано захворюваність на дифтерію, летальність, анамнез щеплень та охоплення щепленнями осіб 18 – 29 років у 1999 – 2010 рр. Встановлено, що дорослі особи молодого віку є однією із найбільш уражених щодо захворюваності на дифтерію вікових груп. При вивченні анамнезу щеплень 505 осіб 18 – 29 років, які захворіли на дифтерію, показано, що 84,2% були не щеплені чи щеплені з порушеннями чергових ревакцинацій, важкість перебігу була залежною від стану щеплень. В останні роки спостерігається тенденція до зниження показників охоплення щепленнями.

Ключові слова: дифтерія, захворюваність, вакцинація, ревакцинація

DESCRIPTION DIPHTHERIA EPIDEMIC PROCESS AMONG 18 - 29 YEARS IN 1999 - 2010

Sirenko I.S., Hladka O.A.

SI "Lviv Research Institute of Epidemiology and Hygiene Ministry of Health of Ukraine"

Ukraine, 79005, Lviv, Zelena str., 12, e-mail: difteria@mail.ru

Summary. The incidence of diphtheria, mortality, vaccination history and vaccination coverage of persons 18 - 29 years in 1999 – 2010 was analyzed. Established that adults of young age is one of the most affected on the incidence